

Ἐμπεδοκλῆς, ἀντίθετα, ὅτι τὰ ὄντα εἶναι τέσσερα, κι ἐπιπλέον ἢ ἔχθρα καὶ ἢ φιλία, ὁ Ἴων ὅτι δὲν εἶναι περισσότερα ἀπὸ τρία, ὁ Ἀλκμαίων ὅτι εἶναι μόνο δύο, ὁ Παρμενίδης καὶ ὁ Μέλισσος ἓνα, κι ὁ Γοργίας ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀπολύτως κανένα ὄν.

Στὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν Ἑλένη ὁ Ἰσοκράτης μᾶς δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι τὴν πραγματεία *Περὶ τοῦ μὴ ὄντος* ἐννοεῖ καὶ ὡς μιὰ προσπάθεια τοῦ Γοργία νὰ δείξει ὅτι ὁ ἰκανὸς ρήτορας μπορεῖ νὰ ὑποστηρίξει πειστικὰ ἀκόμη καὶ τὴν πιὸ ἐξωφρενικὴ παραδοξία. Τὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ *Περὶ ἀντιδόσεως* εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικόν: Σ' αὐτὸ ἓνας μαθητὴς τοῦ Γοργία ἐκτιμᾷ ὅτι ὁ συγγραφέας τῆς πραγματείας *Περὶ τοῦ μὴ ὄντος* ἀνήκει στὴ σειρά τῶν μεγάλων θεωρητικῶν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Κατὰ τὸν G. B. Kerferd, *SophM*, σ. 96, εἰδικὰ τὸ τελευταῖο μέρος τοῦ ἀποσπάσματος ἐνισχύει τὴν ἀποψη ὅτι ἡ πολεμικὴ τοῦ Γοργία δὲν ἔχει μοναδικὸ στόχο τοὺς Ἑλεάτες ἀλλὰ στρέφεται καὶ ἐναντίον ἐκείνων τῶν Προσωκρατικῶν ποὺ ὑποστήριζαν πλουραλιστικὰς θέσεις. Πρβ. καὶ H. J. Newiger, *Untersuchungen* κλπ., σ. 21 κέ.

2. ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΣ, Ὑπόμνημα εἰς Πλάτωνος *Γοργίαν*, p. 112 Jahn. Βλ. παραπάνω A 10.

Ἀμέλει καὶ γράφει ὁ Γοργίας *Περὶ φύσεως* σύγγραμμα οὐκ ἄκωρον τῇ πρὸ Ὀλυμπιάδι.

Χωρὶς ἀμφιβολία καὶ ὁ Γοργίας ἔγραψε μιὰ ὄχι ἄσχημη πραγματεία *Περὶ φύσεως* στὰ χρόνια τῆς ὀγδοηκοστῆς τέταρτης Ὀλυμπιάδας [444-1].

Ἀφετηρικὸ σημεῖο τῆς ταύτισης τοῦ *Περὶ φύσεως* μὲ τὸ *Περὶ τοῦ μὴ ὄντος* εἶναι ὁ Σέξτος Ἐμπειρικός. Ὅπως σημειώνει ὁ T. Buchheim, *Gorgias von Leontinoi*, σ. 181, ἡ ταύτιση αὐτῆ, μὲν πού δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀσφαλῆς, γίνεται σχεδὸν ὁμόφωνα ἀποδεκτὴ ἀπὸ τοὺς νεότερους ἐρευνητές.

3. ΣΕΞΤΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ, Πρὸς μαθηματικούς VII 65 κέ.

(65) *Γοργίας* δὲ ὁ Λεοντίνος ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν τάγματος ὑπῆρχε τοῖς ἀρηρηκόσι τὸ κριτήριον, οὐ κατὰ τὴν ὁμοίαν δὲ ἐπιβολὴν τοῖς

περὶ τὸν Πρωταγόραν. Ἐν γὰρ τῷ ἐπιγραφομένῳ Περὶ τοῦ μὴ ὄντος ἢ Περὶ φύσεως τρία κατὰ τὸ ἐξῆς κεφάλαια κατασκευάζει, ἐν μὲν καὶ πρῶτον ὅτι οὐδὲν ἔστιν, δεύτερον ὅτι εἰ καὶ ἔστιν, ἀκατάληπτον ἀνθρώπῳ, τρίτον ὅτι εἰ καὶ καταληπτόν, ἀλλὰ τοί γε ἀνέξοιστον καὶ ἀνερμήνευτον τῷ πέλας. (66) Ὅτι μὲν οὖν οὐδὲν ἔστιν, ἐπιλογίζεται τὸν τρόπον τοῦτον· εἰ γὰρ ἔστι <τι>, ἦτοι τὸ ὄν ἔστιν ἢ τὸ μὴ ὄν, ἢ καὶ τὸ ὄν ἔστι καὶ τὸ μὴ ὄν. Οὔτε δὲ τὸ ὄν ἔστιν, ὡς παραστήσει, οὔτε τὸ μὴ ὄν, ὡς παραμυθήσεται, οὔτε τὸ ὄν καὶ <τὸ> μὴ ὄν, ὡς καὶ τοῦτο διδάξει· οὐκ ἄρα ἔστι τι. (67) Καὶ δὴ τὸ μὲν μὴ ὄν οὐκ ἔστιν. Εἰ γὰρ τὸ μὴ ὄν ἔστιν, ἔσται τε ἅμα καὶ οὐκ ἔσται· ἢ μὲν γὰρ οὐκ ὄν νοεῖται, οὐκ ἔσται, ἢ δὲ ἔστι μὴ ὄν, πάλιν ἔσται. Παντελῶς δὲ ἄτοπον τὸ εἶναι τι ἅμα καὶ μὴ εἶναι· οὐκ ἄρα ἔστι τὸ μὴ ὄν. Καὶ ἄλλως, εἰ τὸ μὴ ὄν ἔστι, τὸ ὄν οὐκ ἔσται· ἐναντία γὰρ ἔστι ταῦτα ἀλλήλοις, καὶ εἰ τῷ μὴ ὄντι συμβέβηκε τὸ εἶναι, τῷ ὄντι συμβήσεται τὸ μὴ εἶναι. Οὐχὶ δέ γε τὸ ὄν οὐκ ἔστιν <τοῖνον> οὐδὲ τὸ μὴ ὄν ἔσται. (68) Καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ὄν ἔστιν. Εἰ γὰρ τὸ ὄν ἔστιν, ἦτοι αἰδιόν ἔστιν ἢ γενητόν ἢ αἰδιόν ἅμα καὶ γενητόν· οὔτε δὲ αἰδιόν ἔστιν οὔτε γενητόν οὔτε ἀμφοτέρω, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τὸ ὄν. Εἰ γὰρ αἰδιόν ἔστι τὸ ὄν (ἀρκτέον γὰρ ἐντεῦθεν), οὐκ ἔχει τινα ἀρχήν. (69) Τὸ γὰρ γινόμενον πᾶν ἔχει τιν' ἀρχήν, τὸ δὲ αἰδιόν ἀγένητον καθεστῶς οὐκ εἶχεν ἀρχήν. Μὴ ἔχον δὲ ἀρχήν ἄπειρόν ἔστιν. Εἰ δὲ ἄπειρόν ἔστιν, οὐδαμοῦ ἔστιν. Εἰ γὰρ πού ἔστιν, ἕτερον αὐτοῦ ἔστιν ἐκεῖνο τὸ ἐν ᾧ ἔστιν, καὶ οὕτως οὐκέτ' ἄπειρον ἔσται τὸ ὄν ἐμπεριεχόμενον τινι· μείζον γὰρ ἔστι τοῦ ἐμπεριεχομένου τὸ ἐμπεριέχον, τοῦ δὲ ἀπείρου οὐδὲν ἔστι μείζον, ὥστε οὐκ ἔστι που τὸ ἀπειρον. (70) Καὶ μὴν οὐδ' ἐν αὐτῷ περιέχεται. Ταῦτόν γὰρ ἔσται τὸ ἐν ᾧ καὶ τὸ ἐν αὐτῷ, καὶ δύο γενήσεται τὸ ὄν, τόπος τε καὶ σῶμα (τὸ μὲν γὰρ ἐν ᾧ τόπος ἐστίν, τὸ δ' ἐν αὐτῷ σῶμα). Τοῦτο δέ γε ἄτοπον. Τοῖνον οὐδὲ ἐν αὐτῷ ἔστι τὸ ὄν. Ὅστ' εἰ αἰδιόν ἔστι τὸ ὄν, ἄπειρόν ἔστιν, εἰ δὲ ἄπειρόν ἔστιν, οὐδαμοῦ ἔστιν, εἰ δὲ μηδαμοῦ ἔστιν, οὐκ ἔστιν. Τοῖνον εἰ αἰδιόν ἔστι τὸ ὄν, οὐδὲ τὴν ἀρχήν ὄν ἔστιν. (71) Καὶ μὴν οὐδὲ γενητόν εἶναι δύναται τὸ ὄν. Εἰ γὰρ γέγονεν, ἦτοι ἐξ ὄντος ἢ ἐκ μὴ ὄντος γέγονεν. Ἄλλ' οὔτε ἐκ τοῦ ὄντος γέγονεν· εἰ γὰρ ὄν ἔστιν, οὐ γέγονεν ἀλλ' ἔστιν ἤδη· οὔτε ἐκ

τοῦ μὴ ὄντος· τὸ γὰρ μὴ ὄν οὐδὲ γεννηθῆσαι τι δύναται διὰ τὸ ἐξ ἀνάγκης ὀφείλειν ὑπάρξαι μετέχειν τὸ γεννητικόν τιος. Οὐκ ἄρα οὐδὲ γενητόν ἐστι τὸ ὄν. (72) Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ οὐδὲ τὸ συναμφοτέρον, αἰδιόν ἅμα καὶ γενητόν· ταῦτα γὰρ ἀναιρετικά ἐστιν ἀλλήλων, καὶ εἰ αἰδιόν ἐστι τὸ ὄν, οὐ γέγονεν, καὶ εἰ γέγονεν, οὐκ ἐστιν αἰδιόν. Τοίνυν εἰ μήτε αἰδιόν ἐστι τὸ ὄν μήτε γενητόν μήτε τὸ συναμφοτέρον, οὐκ ἂν εἴη τὸ ὄν. (73) Καὶ ἄλλως, εἰ ἐστιν, ἤτοι ἔν ἐστιν ἢ πολλὰ· οὔτε δὲ ἐν ἐστιν οὔτε πολλὰ, ὡς παρασταθήσεται· οὐκ ἄρα ἐστι τὸ ὄν. Εἰ γὰρ ἐν ἐστιν, ἤτοι ποσόν ἐστιν ἢ συνεχές ἐστιν ἢ μέγεθός ἐστιν ἢ σώμά ἐστιν. Ὁ τι δὲ ἂν ἦ τούτων, οὐκ ἐν ἐστιν, ἀλλὰ ποσόν μὲν καθεστῶς διαιρεθήσεται, συνεχές δὲ ὄν τμηθήσεται. Ὅμοίως δὲ μέγεθος νοούμενον οὐκ ἔσται ἀδιαίρετον. Σῶμα δὲ τυγχάνον τριπλοῦν ἔσται· καὶ γὰρ μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος ἔξει. Ἀποπον δέ γε τὸ μηδὲν τούτων εἶναι λέγειν τὸ ὄν· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἐν τὸ ὄν. (74) Καὶ μὴν οὐδὲ πολλὰ ἐστιν. Εἰ γὰρ μὴ ἐστιν ἐν, οὐδὲ πολλὰ ἐστιν· σύνθεσις γὰρ τῶν καθ' ἐν ἐστι τὰ πολλὰ, διόπερ τοῦ ἐνός ἀναιρουμένου συναναιρεῖται καὶ τὰ πολλὰ. Ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν οὔτε τὸ ὄν ἐστιν οὔτε τὸ μὴ ὄν ἐστιν, ἐκ τούτων συμφανές. (75) Ὅτι δὲ οὐδὲ ἀμφοτέρα ἐστίν, τό τε ὄν καὶ τὸ μὴ ὄν, εὐεπιλόγιστον. Εἴπερ γὰρ τὸ μὴ ὄν ἐστὶ καὶ τὸ ὄν ἐστὶ, ταῦτόν ἐσται τῷ ὄντι τὸ μὴ ὄν ὅσον ἐπὶ τῷ εἶναι· καὶ διὰ τοῦτο οὐδέτερον αὐτῶν ἐστίν. Ὅτι γὰρ τὸ μὴ ὄν οὐκ ἐστίν, ὁμολογον· δέδεικται δὲ ταῦτό τούτῳ καθεστῶς τὸ ὄν· καὶ αὐτὸ τοίνυν οὐκ ἔσται. (76) Οὐ μὴν ἀλλ' εἴπερ ταῦτόν ἐστι τῷ μὴ ὄντι τὸ ὄν, οὐ δύναται ἀμφοτέρα εἶναι· εἰ γὰρ ἀμφοτέρα, οὐ ταῦτόν, καὶ εἰ ταῦτόν, οὐκ ἀμφοτέρα. Οἷς ἔπεται τὸ μηδὲν εἶναι. Εἰ γὰρ μήτε τὸ ὄν ἐστὶ μήτε τὸ μὴ ὄν μήτε ἀμφοτέρα, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν νοεῖται, οὐδὲν ἐστίν.

(77) Ὅτι δὲ κἂν ἦ τι, τοῦτο ἄγνωστόν τε καὶ ἀνεπινοήτόν ἐστιν ἀνθρώπῳ, παρακειμένως ὑποδεικτέον. Εἰ γὰρ τὰ φρονούμενα, φησὶν ὁ Γοργίας, οὐκ ἐστίν ὄντα, τὸ ὄν οὐ φρονεῖται. Καὶ κατὰ λόγον· ὥσπερ γὰρ εἰ τοῖς φρονουμένοις συμβέβηκεν εἶναι λευκοῖς, κἂν συμβέβηκε τοῖς λευκοῖς φρονεῖσθαι, οὕτως εἰ τοῖς φρονουμένοις συμβέβηκεν μὴ εἶναι οὔσι, κατ' ἀνάγκην συμβήσεται τοῖς οὔσι μὴ φρονεῖσθαι. (78) Διόπερ ὕγιές καὶ σῶζον ἀκολουθίαν

ἔστι τὸ εἰ τὰ φρονοῦμενα οὐκ ἔστιν ὄντα, τὸ ὄν οὐ φρονεῖται. Τὰ δὲ γε φρονοῦμενα (προληπτέον γάρ) οὐκ ἔστιν ὄντα, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα τὸ ὄν φρονεῖται. Καὶ (μὴν) ὅτι τὰ φρονοῦμενα οὐκ ἔστιν ὄντα, συμφανές· (79) Εἰ γὰρ τὰ φρονοῦμενά ἐστιν ὄντα, πάντα τὰ φρονοῦμενα ἔστιν, καὶ ὅπη ἂν τις αὐτὰ φρονήσῃ. Ὅπερ ἔστιν ἀπεμφαῖνον· [εἰ δὲ ἔστι, φαῦλον]. Οὐδὲ γὰρ ἂν φρονή τις ἄνθρωπον ἱπτάμενον ἢ ἄρματα ἐν πελάγει τρέχοντα, εὐθέως ἄνθρωπος ἱπταται ἢ ἄρματα ἐν πελάγει τρέχει. Ὡστε οὐ τὰ φρονοῦμενά ἐστιν ὄντα. (80) Πρὸς τοῦτοις εἰ τὰ φρονοῦμενά ἐστιν ὄντα, τὰ μὴ ὄντα οὐ φρονηθήσεται. Τοῖς γὰρ ἐναντίοις τὰ ἐναντία συμβέβηκεν, ἐναντίον δὲ ἔστι τῷ ὄντι τὸ μὴ ὄν. Καὶ διὰ τοῦτο πάντως, εἰ τῷ ὄντι συμβέβηκε τὸ φρονεῖσθαι, τῷ μὴ ὄντι συμβήσεται τὸ μὴ φρονεῖσθαι. Ἄτοπον δ' ἔστι τοῦτο· καὶ γὰρ Σκύλλα καὶ Χίμαιρα καὶ πολλὰ τῶν μὴ ὄντων φρονεῖται. Οὐκ ἄρα τὸ ὄν φρονεῖται. (81) Ὡσπερ τε τὰ ὁρώμενα διὰ τοῦτο ὁρατὰ λέγεται ὅτι ὁρᾶται, καὶ τὰ ἀκουστά διὰ τοῦτο ἀκουστά ὅτι ἀκούεται, καὶ οὐ τὰ μὲν ὁρατὰ ἐκβάλλομεν ὅτι οὐκ ἀκούεται, τὰ δὲ ἀκουστά παραπέμπομεν ὅτι οὐκ ὁρᾶται (ἐκαστον γὰρ ὑπὸ τῆς ἰδίας αἰσθήσεως ἀλλ' οὐκ ὑπ' ἄλλης ὀφείλει κρίνεσθαι), οὕτω καὶ τὰ φρονοῦμενα καὶ εἰ μὴ βλέποιο τῇ ὄψει μὴδὲ ἀκούοιο τῇ ἀκοῇ ἔσται, ὅτι πρὸς τοῦ οἰκείου λαμβάνεται κριτηρίου. (82) Εἰ οὖν φρονεῖ τις ἐν πελάγει ἄρματα τρέχειν, καὶ εἰ μὴ βλέπει ταῦτα, ὀφείλει πιστεῦειν ὅτι ἄρματα ἔστιν ἐν πελάγει τρέχοντα. Ἄτοπον δὲ τοῦτο· οὐκ ἄρα τὸ ὄν φρονεῖται καὶ καταλαμβάνεται.

(83) Καὶ εἰ καταλαμβάνοιο δέ, ἀνέξοιστον ἑτέρῳ. Εἰ γὰρ τὰ ὄντα ὁρατὰ ἔστι καὶ ἀκουστά καὶ κοινῶς αἰσθητά, ἅπερ ἐκτὸς ὑπόκειται, τούτων τε τὰ μὲν ὁρατὰ ὁράσει καταληπτά ἔστι τὰ δὲ ἀκουστά ἀκοῇ καὶ οὐκ ἐναλλάξ, πῶς οὖν δύναται ταῦτα ἑτέρῳ μηνύεσθαι; (84) Ὡ γὰρ μηνύομεν, ἔστι λόγος, λόγος δὲ οὐκ ἔστι τὰ ὑποκείμενα καὶ ὄντα· οὐκ ἄρα τὰ ὄντα μηνύομεν τοῖς πέλας ἀλλὰ λόγον, ὃς ἕτερός ἐστι τῶν ὑποκειμένων. Καθάπερ οὖν τὸ ὁρατὸν οὐκ ἂν γένοιτο ἀκουστὸν καὶ ἀνάπαλιν, οὕτως ἐπεὶ ὑπόκειται τὸ ὄν ἐκτὸς, οὐκ ἂν γένοιτο λόγος ὁ ἡμέτερος. (85) Μὴ ὦν δὲ λόγος οὐκ ἂν δηλωθεῖν ἑτέρῳ. Ὁ γε μὴν λόγος, φησὶν, ἀπὸ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων ἡμῖν πραγμάτων συνίσταται, τουτέ-

στι τῶν αἰσθητῶν. Ἐκ γὰρ τῆς τοῦ χυλοῦ ἐγκωρήσεως ἐγγίνεται ἡμῖν ὁ κατὰ ταύτης τῆς ποιότητος ἐκφερόμενος λόγος, καὶ ἐκ τῆς τοῦ χρώματος ὑποπτώσεως ὁ κατὰ τοῦ χρώματος. Εἰ δὲ τοῦτο, οὐχ ὁ λόγος τοῦ ἐκτὸς παραστατικός ἐστιν, ἀλλὰ τὸ ἐκτὸς τοῦ λόγου μηνυτικὸν γίνεται. (86) Καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι λέγειν, ὅτι ὄν τρόπον τὰ ὄρατὰ καὶ ἀκουστά ὑπόκειται, οὕτως καὶ ὁ λόγος, ὥστε δύνασθαι ἐξ ὑποκειμένου αὐτοῦ καὶ ὄντος τὰ ὑποκείμενα καὶ ὄντα μὴνέσθαι. Εἰ γὰρ καὶ ὑπόκειται, φησὶν, ὁ λόγος, ἀλλὰ διαφέρει τῶν λοιπῶν ὑποκειμένων, καὶ πλείστῳ διενήροχε τὰ ὄρατὰ σώματα τῶν λόγων· δι' ἑτέρου γὰρ ὄργάνου ληπτὸν ἐστὶ τὸ ὄρατὸν καὶ δι' ἄλλον ὁ λόγος. Οὐκ ἄρα ἐνδείκνυται τὰ πολλὰ τῶν ὑποκειμένων ὁ λόγος, ὥσπερ οὐδὲ ἐκεῖνα τὴν ἀλλήλων διαδηλοῖ φύσιν. (87) |Τοιούτων οὖν παρὰ τῷ Γοργία ἡπορημένων οἴχεται ὅσον ἐπ' αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθείας κριτήριον· τοῦ γὰρ μήτε ὄντος μήτε γνωρίζεσθαι δυναμένου μήτε ἄλλῳ παρασταθῆναι πεφυκός οὐδὲν ἂν εἶη κριτήριον. |

(65) Ὁ Γοργίας ὁ Λεοντίνος συγκαταλεγόταν σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν δέχονται ὅτι ὑπάρχει ἓνα κριτήριο τῆς ἀληθείας χωρὶς ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ προβάλλουν τὶς ἀντιρρήσεις ποὺ διατύπωναν οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Πρωταγόρα. Γιατὶ στὸ βιβλίο του μὲ τὸν τίτλο *Περὶ τοῦ μὴ ὄντος ἢ περὶ φύσεως* διατυπώνει τρεῖς, κατὰ σειρά, βασικὲς θέσεις: Πρῶτον, ὅτι τίποτα δὲν ἔχει ὑπόσταση· δεύτερον, ὅτι καὶ ἂν ἔχει ὑπόσταση, εἶναι ἀδύνατο στὸν ἄνθρωπο νὰ τὸ συλλάβει μὲ τὴ νόηση· τρίτον, ὅτι καὶ ἂν τὸ συλλάβει μὲ τὴ νόηση, εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ ἐκφράσει καὶ νὰ τὸ ἐξηγήσει στὸν διπλανό του. (66) Σχετικὰ μὲ τὸ ὅτι τίποτα δὲν ἔχει ὑπόσταση, καταλήγει σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο: Ἄν κάτι ἔχει ὑπόσταση, αὐτὸ θὰ εἶναι ἢ τὸ ὄν ἢ τὸ μὴ ὄν ἢ καὶ τὰ δύο αὐτὰ συνάμα. Ὡστόσο οὔτε τὸ ὄν ὑπάρχει, ὅπως θὰ ἐκθέσει, οὔτε τὸ μὴ ὄν, ὅπως θὰ καταστήσει

σαφές, οὔτε καὶ τὰ δύο συνάμα, ὅπως ἐπίσης θὰ ἐξηγήσει. Ἐπομένως, δὲν ὑπάρχει κάτι πού νὰ ἔχει ὑπόσταση. (67) Εἰδικότερα: τὸ μὴ ὄν δὲν ἔχει ὑπόσταση. Γιατὶ ἂν ἔχει τὸ μὴ ὄν ὑπόσταση, θὰ εἶναι καὶ συνάμα δὲν θὰ εἶναι ὑπαρκτό· διότι στὸν βαθμὸ πού τὸ λογιζόμαστε ὡς κάτι δίχως ὑπόσταση, δὲν θὰ ἔχει ὑπόσταση, στὸν βαθμὸ ὅμως πάλι πού εἶναι μὴ ὄν, θὰ ἔχει ὑπόσταση. Ὡστόσο εἶναι ἐντελῶς παράλογο νὰ ἔχει κάτι ὑπόσταση καὶ συνάμα νὰ μὴν ἔχει. Ἐπομένως, δὲν ὑπάρχει τὸ μὴ ὄν. Ἐπίσης, μὲ διαφορετικὸ ἐπιχείρημα: Ἄν τὸ μὴ ὄν ἔχει ὑπόσταση, δὲν θὰ ἔχει ὑπόσταση τὸ ὄν· γιατί αὐτὰ τὰ δύο εἶναι ἀντίθετα τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο — καὶ ἂν συμβαίνει ἢ ὑπόσταση νὰ ἀποτελεῖ ἰδιότητα τοῦ μὴ ὄντος, θὰ συμβαίνει νὰ ἀποτελεῖ τὸ ἀνυπόστατο ἰδιότητα τοῦ ὄντος. Δὲν ἀληθεύει ὅμως ὅτι τὸ ὄν δὲν ἔχει ὑπόσταση, οὔτε πάλι ὅτι τὸ μὴ ὄν εἶναι κάτι ὑπαρκτό. (68) Οὔτε, βεβαίως, τὸ ὄν ἔχει ὑπόσταση. Γιατὶ ἂν ἔχει ὑπόσταση τὸ ὄν, θὰ εἶναι ἢ κάτι αἰώνιο ἢ κάτι πού ἔχει γεννηθεῖ, ἢ κάτι πού εἶναι αἰώνιο καὶ πού συνάμα ἔχει γεννηθεῖ. Ἄλλά, ὅπως θὰ ἀποδείξουμε, οὔτε αἰώνιο εἶναι τὸ ὄν, οὔτε κάτι πού ἔχει γεννηθεῖ, οὔτε καὶ τὰ δύο αὐτὰ μαζί. Δὲν ἔχει, συνεπῶς, ὑπόσταση τὸ ὄν. Γιατὶ ἂν τὸ ὄν εἶναι αἰώνιο (γιὰ νὰ ξεκινήσουμε ἀπὸ αὐτό) δὲν ἔχει ἀρχή. (69) Γιατὶ ἀρχὴ ἔχει κάθε πράγμα πού γεννιέται, ἐνῶ τὸ αἰώνιο, καθὼς ἔχει τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀγέννητου, δὲν εἶχε ποτὲ ἀρχή. Καὶ μὴ ἔχοντας ἀρχὴ εἶναι ἀπεριόριστο. Καὶ ὡς κάτι ἀπεριόριστο, δὲν εἶναι πουθενά. Γιατὶ ἂν τὸ ὄν εἶναι κάπου, ἐκεῖνο στὸ ὁποῖο εἶναι θὰ ἀποτελεῖ κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ αὐτό, καὶ ἔτσι τὸ ὄν δὲν θὰ εἶναι πιά ἀπεριόριστο, ἀφοῦ θὰ περιέχεται σὲ κάποιον ἄλλο πράγμα·